

DE RE CULINARIA

Székely Ervin

Carte de bucate și de dragoste

Traducere din limba maghiară de
Székely Ervin

Adaptare de
Raluca Lazarovici Vereș

Editura Ratio et Revelatio
Oradea
2019

Redactor: Raluca Lazarovici Vereş
Coperta: Anita Molnár
DTP: Dan Ichimescu

Copyright © 2019

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SZÉKELY, ERVIN

Carte de bucate și de dragoste / Székely Ervin. - Oradea :
Ratio et Revelatio, 2018
ISBN 978-606-8680-80-4

821.511.141

Editura Ratio et Revelatio, Oradea
str. Sofiei, nr. 3, Bihor, România, 410183
e-mail: office@ratioet revelatio.com

www.ratioet revelatio.com

Cuvînt înainte

*Gătitul este acel proces mistic
al cărui produs final nici măcar nu contează.*
Molnár Gusztáv

Cititorul ține în mînă nu una, ci două cărți („doi în unu”, ca în reclame!). Cartea de față este un roman de dragoste care oferă în același timp cadrul și mai ales pretextul unei cărți de bucate. Acest format *double-face* face ca și plăcerea lecturii să se dubleze. Astfel, dacă, pe de o parte, îmbogățirea cu rețetele unor mîncăruri gustoase cu precădere de sorgînte mitteleuropeană, dar și mediteraneană, este garantată, trecînd în mod firesc și relaxant prin nu puține „excursii gastronomice” – firește, dacă cititorul are plăcerea să ia în mînă nu toiagul, ci lingura de lemn, pe de altă parte, romanul de dragoste curge natural printre ele și așază într-un context cultural, etnic și, dacă doriți, și geografic rețetarul propus.

Noutatea constă în modalitatea „democratică” a prezentării acestui volum. Cine e interesat de volum cap-coadă este desigur cititorul ideal. Dar, dacă din diferite motive, cititorul dorește doar lectura rețetarului sau a romanului de dragoste, în mod distinct, acest lucru se poate fără efort și nu se va simți victima consumului obligatoriu al amîndurora – ca în comerțul socialist, care te obliga să cumperi la pachet cu un litru de ulei, și un kilogram de pește stricat sau de ceapă degerată. Rețetarul a fost cules cu corpuri de literă diferite față de roman, astfel încît se trece cu ușurință de la unul la altul. De asemenea, pentru cei care au nevoie doar de rețete, am atașat și un cuprins organizat după criteriile gastronomice (antreuri, supe, feluri principale, deserturi).

În ceea ce privește povestea de dragoste, aceasta trimite în toate privințele la operetă. Are o primadonă, un *bon-vivant*, o subretă și un comediant, un dansator, fericire nemărginită, dar și un soi de intrigă și tensiune, iar la urmă – așa cum se cuvine într-o operetă care se respectă – dragostea învinge toate vicisitudinile.

Cît despre rețete, m-am străduit să compun un „meniu” variat, în care, pe lîngă deliciile bucătăriei unghurești, se regăsesc cele mai gustoase feluri spaniole, italiene, americane și chiar franceze. Am încercat să propun mîncărurile care se pot găti fără dificultate. Am avut grijă să aleg rețete pentru care nu este nevoie de ingrediente speciale și a căror procurare nu este dificilă. Din acest motiv, cu părere de rău, a trebuit să renunț la mîncărurile asiatice.

Doresc să le mulțumesc tuturor prietenilor și cunoștințelor care, cu idei și sfaturi binevenite, au contribuit la realizarea acestei cărți. În mod special aș dori să-i mulțumesc fiului meu Székely Ervin jr. pentru lecturarea cu profesionalism a cărții de bucate și pentru contribuția sa cu trei rețete foarte importante („Tomahawk Steak”, „Paste Carbonara”, „Cotlet de miel”).

Începe cu sfârșitul

„Ea m-a alungat, / eu m-am îmbătat, / Pantofii i-am aruncat, / Și pe o bancă m-am culcat. // N-am nici casă, / N-am nici masă / Singur sînt, dar cui îi pasă”. Am scris această poezie într-un colț de cafea. Nu vă speriați, situația nu a fost chiar atît de dramatică (puțină licență poetică îmi este permisă, nu-i așa?), dar aproape. Treaba e că draga mea Zsuzsika – s-o mîntuiască Dumnezeu cu amîndouă mîinile! – într-o bună zi, s-a hotărît și mi-a dat papucii. Și cum nu era doar prietena, perechea mea sufletească (și trupească), ci, în același timp, și gazda care împărțise cu mine odaia luată cu chirie, despărțirea noastră a avut – ca să spun așa – și consecințe sociale. Cu alte cuvinte, m-am trezit pe drumuri. Măcar loc de muncă mai aveam, cel puțin teoretic. Practic, de două luni nu îmi promisem leafa de ziarist. Poate ați avut ocazia să auziți de mine, fiindcă am avut colaborări cu mai multe publicații. Mă numesc Jóravaló Mátyás adică „Matei cel bun” și, cînd mă iubeam cu Zsuzsika, lucram cu normă întregă la un portal de știri, pentru umilitor de puțini bani, și nici pe aceia nu-i primeam decît cu mari întîrzieri.

Zsuzsika... Ce fată minunată! Era ca produsele Tefal – se gîndea la toate! A fost bună viața cu ea. Cum spune cîntecul, „Noaptea torcea, dimineața spăla / cu greu mă ținea!”. Nu trăiam pe picior mare – salariul de facturistă la o firmă multinațională era mai mult mic decît mare. Dar Zsuzsika mea îi chivernisea cu atîta ingeniozitate, încît nu ne lipsea nimic. E adevărat că mai dădea și meditații de engleză în timpul liber. Și ne mai și rămîneau bani pentru mici excursii! Contribuția mea la vistieria comună a fost minimă, dar esențială. În glumă spuneam că eu mă îngrijeam de partea de distracție și armonie a familiei, și acest lucru reprezenta un capital inestimabil. Din bruma mea de salariu, aprovizionam constant frigiderul cu cele cîteva beri, pe care oricum trebuia să le ia și să le bea cineva! Un pic mă deranja că eram întreținut de Zsuzsika, dar cumva am trecut și peste asta! Dacă eram feblețea ei, și ea putea să facă niște sacrificii pentru mine sau nu? Dar cum era de așteptat, la un moment dat, s-a umplut paharul. Mi-a spus că ea nu vrea scandal, dar trebuie

să înțeleg că așa n-o să se aleagă nimic de noi. Că ar trebui să gândesc mai responsabil, pentru că, dacă vreodată o să avem un copil, trebuie să fim în stare să-l hrănim, să-l îmbrăcăm, să-l ținem la școală etc. Ea singură nu putea să le facă pe toate, iar eu – așa cum rezulta din comportamentul meu pînă în prezent – eram incapabil să mă adun! Nu era vorba doar despre bani (nici aceia nu erau însă un aspect neglijabil!), ci despre responsabilitate, ceea ce la mine lipsea cu desăvîrșire! Treizeci și doi de ani au zburat, și încă mai trăiam și gîndeam ca un adolescent! În ultimul an cu ea, auzisem fraza asta cam de cincizeci de ori (în medie o dată pe săptămîină, cu excepția sfintelor sărbători de Crăciun și de Paște, pe care cuvioasa mea cu convingeri religioase profunde nu a vrut să le strice)!

Că predicile nu au avut rezultatul scontat este o certitudine. De la acest fapt, ea a ajuns la concluzia că eu nu o iubeam suficient. Așa i-a spus ei o vecină, care știa sigur, fiindcă mergea frecvent la psiholog... Adică psihologul „mergea” la ea, ceea ce o autoriza... În realitate, nu despre asta era vorba. Eu am respectat-o sincer și din toată inima pe Zsuzsika și nu o înșelasem niciodată (doar cînd fusese inevitabil, dar acelea fuseseră cazuri de forță majoră, care mă exonerau pînă și de răspundere juridică). E drept că nu simțisem pentru ea o iubire înflăcărată, însă relația cu ea mi-ar fi convenit și pentru o perioadă mai lungă. Problema mea era că nu eram tipul omului profitor și nu mă pricepeam să mă vînd pe piața muncii. A lipsit din mine o doză de agresivitate sănătoasă, fără de care în ziua de azi nu reușești să te realizezi. Am încercat de cîteva ori, dar la orice refuz sau concurs pierdut, cu stima de sine zdruncinată și coada între picioare, mă retrăgeam la portalul de știri, unde preluam textele altor publicații, pe care le reciclam cu titluri mai de doamne-ajută și le dădeam drumul online fără nicio modificare (doar greșelile gramaticale le mai corectam, că mă deranjau la ochi!). Majoritatea timpului îl petreceam pe rețelele de socializare, unde împărtășeam și altora din perlele mele de înțelepciune. Dacă o postare de-ale mele era mai reușită și prindea cîteva like-uri, îi dădeam rapid un titlu și o publicam pe portalul nostru ca articol de autor.

Așadar, degringolada în care mă aflam – acum pot să recunosc

– se datorează totuși și unor cauze imputabile mie. Totodată, trebuie să admitem că era și încă e greu și acum să găsești o slujbă bună. Era cumva de așteptat ca relația noastră să se termine. Cu o lună în urmă îmi dăduse ultimatum. Știam că nu glumește – Zsuzsika, draga de ea, era total lipsită de simțul umorului! – dar știam în același timp și că voi fi incapabil ca pe altarul unei relații să sacrific eul meu cel mai profund și să mă apuc serios de treabă, să-mi înving firea, nepriceperea, lenea, și – cum mă cunosc – nici noroc nu aveam! Știam eu ce știam! Nu a ieșit nimic, deși la un interviu pentru un job la o firmă multinațională, mi s-a promis că voi fi anunțat. Nu m-au anunțat, dar măcar au promis (pentru că alții nici atât nu au făcut!)... A doua zi, Zsuzsika mi-a cerut cheia de la casă (mai exact a cerut înapoi cheia pe care o foloseam eu). Întrucât toată viața am fost un domn, i-am dat-o imediat, fără obiecții, și mi-am făcut bagajul. Între timp, cântam o melodie a lui Kern András: „Acele câteva zdrențe și periuța de dinți / Doar nu ne certăm pentru ele, hai să fim cuminți. / Pentru mine atât e destul, eu plec acum, / Dar viața e frumoasă, nu uita...”

Pînă la urmă, despărțirea noastră a fost chiar frumoasă. Ca la carte! Ea a plîns, eu am consolat-o și am îmbărbătat-o. I-am spus să nu fie tristă, că îi va fi ușor să uite pe unul ca mine, că își va găsi repede un băiat mult mai bun, la care ea a început să plîngă și mai tare, m-a rugat să o iert, dar nu are de ales. În esență, a avut dreptate Zsuzsika mea – să o mîntuiască Dumnezeu cu amîndouă mîinile! – în locul ei, și eu m-aș fi dat afară!

Béni și însărcinarea

Am petrecut noaptea la un coleg, Géza, cu care am boccit evenimentul cum se cuvine, bărbătește. Adică ne-am îmbătat. Mi-a spus că mai puteam sta la el câteva zile, după care îi vine acasă soția și trebuie să eliberez spațiul. Dimineată, încă mahmur, l-am sunat pe Kartell Béni. Ne cunoașteam din școala generală, unde fuseserăm colegi de clasă și colegi am rămas pînă la terminarea facultății. O perioadă am fost chiar prieteni foarte buni. Mergeam adesea acasă la el, cînd eram copil. Mă copleșea casa aceea impunătoare, din alte vremuri, renovată cu pricepere,

înconjurată de o curte imensă, unde te puteai juca de-a v-ați ascunselea în voie. Părinții lui Béni nu s-au supărat deloc, nici când am dijmuit producția de fructe.

Tatăl lui Béni, Kartell Károly era un om minunat. Nu semăna deloc cu alți tați. Nici cu tatăl meu. Parcă nici nu era tatăl, ci partenerul de joacă al lui Béni. Era plin de haz, mereu pus pe șotii, îi plăcea să ne păcălească și să se joace cu noi fotbal sau tenis de masă. În afară de asta, citea foarte mult. Pe atunci era profesor la Liceul de Artă. Soția lui, Gizella, era cu totul altfel. Mult mai severă decât bărbatul ei. Deși nu ridica tonul nici la fiul ei, nici la mine, când rostea reproșuri, o făcea cu atîta hotărîre și chiar ură, încît simțeam cum în cîteva secunde temperatura aerului cobora cu 30 de grade sub zero. Chiar și atunci, când se întîmpla să fie amabilă cu noi, mi se părea că se preface. Cred că era incapabilă de iubire. Mă tot miram cum de un om atît de vesel și jovial ca Kartell Károly se însurase cu așa o scorpie. Mai tîrziu am aflat povestea lor.

Kartell Károly fusese un regizor de teatru foarte talentat. Atrăsese atenția criticilor și simpatia publicului. Primea multe invitații de la teatrele din capitală și încă și mai multe de la cele din străinătate. Pe atunci, era mare lucru ca unui artist să i se permită să plece în afara granițelor! Cariera lui era pe o linie ascendentă și în plus avea și o logodnică foarte frumoasă! La un moment dat însă, acest artist promițător a comis o greșeală impardonabilă la acele vremuri. Prin anii '70, a pus în scenă celebra piesă Macbeth a lui Shakespeare. A ieșit un scandal monstruos. Tovarășii „au descoperit” sau – mult mai plauzibil – au fost informați de niște turnători că regizorul Kartell a dat o interpretare contemporană tragediei clasice și a comparat uciderea regelui din piesă cu forțarea abdicării Regelui Mihai și preluarea puterii prin violență de către comuniști. Bineînțeles că, după numai cîteva spectacole, prezentarea piesei în public a fost interzisă (se spune că unii tovarăși îl căutau prin teatru și pe Șag Spiru, cel care scrisese piesa, să-l tragă la răspundere), presa locală și centrală a publicat articole înfiorătoare împotriva „decadentului, reacționarului și defetistului Kartell, care otrăvește cu scene abjecte sufletele muncitorilor, țăranilor și intelectualilor

cu piese care contestă supremația orînduirii socialiste, în favoarea capitalismului putred”. Arestarea și trimiterea în judecată a lui Kartell era previzibilă. Acest lucru însă nu s-a întîmplat, fiindcă Kartell și-a părăsit frumoasa logodnică și s-a însurat cu Cséke Gizella, poreclită CEKA Gizi, o activistă de nădejde din P.C.R. După schimbarea regimului în '89, Kartell Károly nu a mai avut nevoie de o soție cu un trecut compromițător și jenant, și cei doi au divorțat.

Ce învățăminte a tras Béni din această poveste, nu știu, cert este că la facultate el a fost starul promoției noastre. A și învățat, nimic de zis, dar specialitatea lui adevărată a fost să se poziționeze cît mai sus (draga mea Zsuzsika în mod sigur l-ar fi apreciat foarte mult!). Întotdeauna a știut dinainte ce se va întîmpla și își aranja lucrurile în așa fel încît evenimentele să îl găsească întotdeauna la momentul și la locul potrivit. Orice s-ar fi întîmplat, eram cu toții siguri că Béni-Hopa-Mitică va cădea în picioare în orice situație și va profita de orice conjunctură. A știut să interpreteze și să exploateze fiecare întorsătură politică sau economică. După unii, a colaborat cu „băieții cu ochii albaștri”, dar acest lucru nu s-a putut dovedi – probabil că doar frustrații și invidioșii au propagat această ipoteză! Cert este că, de la redactor de rubrică la un cotidian, a devenit în timp record redactor-șef adjunct, apoi purtător de cuvînt al unui partid important. Mai tîrziu a avut aceeași funcție la Guvern, după care a condus radioul public, iar exact înainte cu o săptămînă ca partidul lui să piardă alegerile, a primit postul de director al unei mari edituri, pe care a privatizat-o repede. Devenise deci managerul editurii (al doilea om după cel care deținea pachetul majoritar) și mai era și într-o serie de consilii de administrație. Avea tot feluri de afaceri și o căruță de funcții, încît a trebuit să tipărească mai multe cărți de vizită, fiindcă pe una singură nu i-au încăput toate titlaturile!

Kartell avea stil! Era dezinvolt, dar niciodată indiscret sau deranjant, prietenos, dar nu se trăgea de șireturi cu nimeni, eficient, dar nu nesimțit, avea umor, dar nu glumea cu lucrurile serioase, avea talentul de a se face indispensabil pentru șefii lui. Kartell era copilul vremurilor în care trăia. Acel tip de birocrat luminat, care, din cenușa comunismului, contribuise la

construirea capitalismului multinațional și multilateral dezvoltat, chiar și în regiunea noastră.

Îl căutasem de mai multe ori, dar totdeauna m-a pasat. Nu dur, dar hotărât („Din păcate, bătrîne, toate scaunele sînt ocupate, dar în momentul în care se va elibera unul, tu vei fi primul pe care îl anunț. Ok?”). Nici atunci nu am avut speranțe mari, mai mult am vrut să-mi liniștesc conștiința. Nici nu am început prin a mă milogi. Am vrut să-i propun să ieșim la sfîrșit de săptămîină la pescuit, pentru că știam că este singura lui pasiune. Spre surpriza mea însă el a început cu subiectul pe care eu am vrut să-l ocolesc. M-a întreat dacă mi-a mai rămas capacitate de muncă neutilizată, pentru că avea o ofertă care mi s-ar potrivi de minune. Deocamdată, doar în calitate de corespondent extern, dar, după aceea, puteam discuta și despre un contract de muncă pe durată nedeterminată. Era să scap telefonul din mîină, așa eram de șocat, nici nu am putut vorbi coerent, am bîlbîit doar că mă onorează că s-a gîndit la mine și că pun la o parte totul (nu aveam ce) ca să colaborez cu el. Ne-am înțeles că ne întîlnim într-un bar. L-am așteptat mult peste ora convenită, într-o cafenea pe care patronul modern și inteligent o numise „Why not - Bar&Grill”. Pe mine mă cam irită stilul ăsta yankeu! N-ar fi fost mai bine să o numească „De ce nu - cîrciumă și grătar”? Ca să înțeleagă tot omul!

În timp ce îl așteptam pe Kartell, mă gîndeam numai la ce fel muncă de corespondent extern avea să-mi ofere. Poate că trebuia să car pachetele de cărți la magazie, deci de fapt gazdăner. Sau poate că trebuia să fac corectura manuscriselor. Muncă de redactor adevărat, cel mai probabil că nu îmi va da. Sau poate că da? Mă frămîntam ca personajul Auer din schița genială a lui Karinthy Frigyes, din volumul *Rîde toată clasa* (*Röhög az egész osztály*), care este chemat la etajul trei al liceului. În timp ce urcă scările, se gîndește la lucruri din ce în ce mai îndrăznețe în legătură cu scopul pentru care fusese chemat. Cînd ajunge sus este lăsat acolo fără nici o explicație, apoi coboară umilit, în timp ce toată clasa rîde de el. După un timp, m-am plictisit de jocul de a face pronosticuri. Pînă la urmă eram gata să accept orice muncă, pentru că nu eram în situația de a alege. M-am apucat să studiez mica publicitate în speranța că găsesc o chirie la un preț rezonabil. Nu eram prea

optimist. Prețurile în Oradea erau destul de mari. Nu am apucat să aprofundez subiectul, fiindcă l-am văzut apropiindu-se pe fostul meu coleg de clasă și de an, omul realizat, succesul pe două picioare, Kartell Béni, în carne și oase. Venea. Dar cum venea! Așa cum numai el poate să vină. De parcă fiecare gest ar fi fost urmărit de paparazzi – degajat, elegant, fluturînd un zîmbet ștrengar. A aruncat sacoul de departe, cu o mișcare firească, pe spătarul scaunului, iar acesta s-a așezat cum altfel decît cuminte, fără greș, la locul lui! „Salut, bătrîne, nu te-am văzut de o mie de ani!”, am aruncat eu cu un aer savant, fiindcă și eu am vrut să par degajat, așa că am trîntit o banalitate. „Salve Mateaș! Văd că ești proaspăt, tînăr și ai un outfit trăznet, ca întotdeauna!”, a răspuns fără să clipească. Nu era cazul să-mi fac iluzii, așa mă saluta de zece ani! „Ești bun cu mine ca întotdeauna! Acum însă chiar că am ajuns în fundul gropii! Nici măcar acoperiș nu am! Dar nu vreau să mă plîng, ci îmi ofer cele două brațe pentru a servi patria! Despre ce ar fi vorba?”, am întrebat cu real interes. Spre surprinderea mea, replica asta suna destul de bine. I-am dat de înțeles că nu sînt simandicos în ceea ce privește cariera, iar pe de altă parte, l-am obligat să vină cu o ofertă clară. „Ce bei?”, mă invită el. Wow! Din asta sigur va ieși ceva! „Apă minerală, mulțam! Dar, dacă mă inviți, un Unicum!”. „Două Unicum, vă rog! Și ceva de ronțăit... un platou de cașcavaluri e ok! Mulțumesc!”. Și platou de cașcavaluri! Sper că nu pentru spargerea unei bănci vrea să mă angajeze!

După a doua rundă de Unicum, prietenul Kartell încă nu ieșise cu oferta! Eu nu am vrut să forțez. Mă gîndeam că, dacă sacrifică mult timp și bani pentru mine, sigur e ceva la mijloc, iar pînă atunci mai bine să povestesc ce îmi trece prin cap. De pildă, despre pescărușii care zboară așa de aproape de vapoarele de croazieră, că pot fi atinși. „Motivul este că îi hrănesc turiștii. Cîndva, etologii vor studia motivul dispariției pescărușilor și vor ajunge la concluzia că de vină sînt turiștii, care i-au făcut imprudenți și le-au dat să mănînce tot felul de chestii nesănătoase. De exemplu, despre povestea asta aș putea scrie foarte frumos!”, am spus eu, sperînd că astfel îi reamintesc motivului înfîlînării noastre. A avut efect. Kartell a mai comandat un rînd de Unicum

(însoțit de bere) și a trecut la subiect. „Înainte de toate, trebuie să-ți spun că această însărcinare pe care ți-o oferim... cum să spun... are un caracter strict confidențial. Sîntem dispuși să plătim suplimentar discreția ta. Ești de acord să nu vorbești nimănui despre ceea ce urmează, nici dacă afacerea nu se va realiza?”. „Ți-am spus că nu sînt în situația în care aș putea să refuz. Trebuie să semnez ceva?“, am confirmat eu. „Da, dar e mai important ca eu să am încredere în tine. E vorba despre un politician. Om important. Foarte important. Iar pentru editura noastră este și mai important, pentru că are o participare substanțială în firmă. Imaginea lui în ultima vreme a cam avut de suferit. Pentru un politician, imaginea este o chestiune vitală. Acum, popularitatea i-a scăzut. Nu foarte mult, dar totuși... Consilierii lui de imagine l-au sfătuit să vină cu niște chestii, dulcegării care au priză la publicul neinteresat de politică. De pildă, să scrie o carte de bucate. Asta e foarte la modă acum. Am pune în carte cîteva poze despre el, cum se învîrte prin bucătărie cu șorț, bonetă și o lingură de lemn în mînă. Problema e că el nu știe să gătească, și nu are nici timp, nici chef să învețe! Deci, trebuie să scrii o carte de bucate! Cuvîntul înainte, fotografiile și alte chestii legate de ambalaj le-am rezolva noi, problema ta ar fi să dai conținutul. Onorariul nu e deloc rău“, a spus Kartell, în timp ce îmi dădea o fițuică pe care era schițată o cifră. O cifră foarte mare, și nu în lei, ci în euro!

La asta, am mai comandat și eu un rînd de Unicum și am semnat contractul. Faptul că știința și arta mea culinară se limitau la cartofi prăjiți și ochiuri, nu doar că nu m-a îngrijorat, dar nici nu mi-a trecut prin minte! Răspunsul meu a venit prompt și zelos, cu mențiunea că eram bucuros doar să scriu cartea, fără să mă amestec în politică. Mi-am amintit că, imediat după Revoluție, foarte înflăcărat, m-am înscris într-unul din partide (din multele care apăreau atunci ca ciupercile după ploaie!). Am mers disciplinat la ședințe, la lipit afișe (și dezlipit afișele partidelor concurente!), la agitații în studiourile de televiziune. Împărțeam fluturași, scriam materiale de propagandă, am făcut pe chelnerul la chefurile care urmau în mod obligatoriu ședințelor de partid, am bîrfit, am conspirat, am denigrat, m-am deprofesionalizat,

am învățat să beau, apoi am început să merg la medici cu inima, cu ficatul, nu am mai citit nimic, doar am scris la comandă, am mințit, mi-am pierdut iluziile, dar am găsit demagogia, îl duceam acasă de la chefuri pe președintele partidului beat mort, am consolat-o pe nevastă-sa, cu alte cuvinte făceam cu rîvnă și cap-coadă munca de partid, fără să mă dau înapoi de la nimic, pînă într-o zi, cînd m-au dat afară pe nepusă masă, cu acuzația că m-am abătut de la linia partidului și am trădat ideologia! Pe moment, mi-a picat prost, recunosc, însă mai tîrziu le-am fost recunoscător, pentru că astfel mi-am recăpătat sănătatea, stima de sine și reputația. De recunoscător ce eram i-am și votat (nu ar fi trebuit, probabil că sprijinul meu le-a purtat ghinion, pentru că au ieșit din Parlament!). Așa că nu eram dispus să mai intru într-o astfel de combinație, dar pînă cînd nu veneau cu declarația de adeziune, totul era în regulă.

Intermezzo cu Teodora

Într-un buzunar cu contractul de la editură, în celălalt cu contractul de locațiune, în mîna stîngă cu o cutie de pizza, în mîna dreaptă cu un bax de bere, urcam victorios spre locuința pe care tocmai o închiriasem. Mă gîndeam că acum, departe de zgomotul orașului, aveam să mă arunc complet într-un brainstorming creativ, singura strategie pe care o aveam la îndemîină în fața acestei noi provocări – să scriu o carte de bucate!

Nu s-a întîmplat chiar așa, pentru că, în casa scărilor, s-a izbit de mine o fetiță de aproximativ 5-6 ani. Cu o figură cunoscută în hocheiul pe gheață numită „bodycheck”, m-a pus la pămînt. Cît eu mă chinuiam să adun pizza și berea, ea s-a ridicat repede și s-a prezentat: „Eu sînt Teodora. Vrei să te joci cu mine?”. A fost atît de drăguță, încît supărarea s-a risipit. „Unde te grăbeai așa?”, am întrebato. „La locul de joacă. Tăticul meu este la birt și de acolo poate să aibă grijă de mine cît eu mă joc. Hai și tu, să ne jucăm!”. Ce fel de bărbat este acela care refuză o domnișoară? Așa că am făcut stînga împrejur și m-am dus cu ea la locul de joacă – pentru o jumătate de oră, pînă cînd a găsit alt partener de joacă – cu atît mai mult, cu cît mă gîndeam că nu era rău să socializez

cu colocatarii mei. Nu ar fi trebuit. Tatăl Teodorei – Dr. Csapó József – era deja destul de pilit și striga cu ferocitate la fiica lui (de obicei pentru lucruri minore), iar mie mi-a ținut o prelegere confuză și plecticoasă despre faptul că trebuie să plece din țară, altfel fiica lui nu va avea nici un viitor. Mai târziu – când s-a răcorit un pic – a trebuit să o conduc pe Teodora acasă, fiindcă tatăl ei se îmbătase criță, dar acest lucru nu a surprins-o pe fetița, care părea obișnuită cu astfel de situații. Mama ei – despre care am aflat că o chema Emma – mi-a fost foarte recunoscătoare că am avut grijă de fiica ei, fiindcă astfel a avut timp pentru învățat, dat fiind că făcea facultatea la fără frecvență (dorea să devină psiholog).

Locuința pe care am închiriat-o era cam spartană (deși fusese dată spre închiriere ca fiind „mobilată complet”). Avea un pat, o masă, două scaune, un dulap și o carpetă de perete cu niște pisici jucăușe. Mai era și un fotoliu cu picioare inegale (motiv pentru care se balansa mereu când te așezai pe el), anii '70, și un pește din stică colorată pe masă. În rest, nimic. Pe raft se aflau câteva cărți, cum ar fi: *Carte de buzunar pentru jandarmeria regală maghiară*, Budapesta 1898, scrisă de Török Ferencz de Mura și Tarcsa, general-maior în armata imperială și regală maghiară, și Szentgyörgyi Jablanczy Sándor, general-maior în Ministerul Apărării Regale Maghiare, conducătorul Direcției XVI, însărcinat cu coordonarea jandarmeriei în țările aparținătoare coroanei maghiare. Mai era Arkadi Petrovici Gaidar, *Timur și detașamentul său*, Kataev, *O pînză în depărtare*, apoi un calendar al fostului cotidian (organ al C.C. al P.C.R.) „Előre” („Înainte”) din 1975, avînd pe copertă imaginea unei fetițe zîmbitoare. Mai erau câteva cărți editate de fosta Editura Kriterion (condusă la vremea respectivă de Domokos Géza, care scotea pe piață multe cărți valoroase și greu tolerate de regim) și atît.

Am sperat că voi găsi și o carte de bucate, din care aș fi putut să mă inspir, dar nu am găsit. Aceste câteva cărți pot fi văzute ca istoria unei familii maghiare din Transilvania. Dacă ar trebui să scriu un roman de familie, l-aș intitula: „De la cartea pentru jandarmi, la calendarul Előre”. Dar din păcate nu despre asta trebuia să scriu, ci despre feluri de mîncare complet necunoscute mie. Noroc că bucătăria era ceva mai bine dotată. În dulap am găsit

cratițe, tacâmuri, farfurii și pahare. Nu mică mi-a fost surpriza când mi-am dat seama că aveam și un aragaz cu cuptor electric.

Pregătiri pentru cartea de bucate

Savurînd prima bere, am recitit contractul cu editura. În textul juridic, rigid și tehnic am găsit o mențiune: „Cartea trebuie să se adreseze în primul rînd celor necăsătoriți, cu vîrsta cuprinsă între 25 și 35 de ani, în al doilea rînd, femeilor singure, indiferent de vîrstă”. Bruscu, mi-am amintit că Kartell a spus ceva cum că popularitatea politicianului respectiv scăzuse cel mai mult în rîndul burlacilor, dar nu stătea bine nici la segmentul femeii nemăritate, însă acolo situația nu era chiar atît de dramatică.

Dacă așa stau lucrurile, atunci o să scriu o carte de bucate pentru persoane care se gospodăresc singure. Titlul va fi: *Carte de bucate pentru cei singuri*. La a doua bere, am fost sigur că acesta va fi titlul. Dar ce calități speciale trebuie să aibă o carte de bucate (care în principiu este accesibilă tuturor), pentru a fi în primul rînd dedicată celor singuri? Care este diferența între publicul țintă și restul? Pornind de la experiența mea, posibilitățile acestora (ale celor singuri) sînt mai restrînse. Aceștia fac uz (și abuz!) de mîncăruri ieftine și sățioase, fiindcă nu găsesc vreun rost în a se avînta în acrobații gastronomice sau sofisticăreli. Deși, vreme ar avea pentru gătit! Se pare că sînt mîncăruri care trebuie gătite timp îndelungat, la foc mic. Așa ceva li s-ar potrivi mai degrabă! În schimb, oamenii aceștia nu sînt pretențioși. Știu despre mine însumi că mă mulțumesc cu mezeluri, biscuiți, chipsuri, o pizza sau ceva gunoi comestibil (renumitul *junk-food*)!

În timp ce dădeam pe gît a treia bere, am hotărît să scriu o introducere în care să stimulez pasiunea pentru gătit care mocnește în străfundul fiecăruia! După a patra bere, am ajuns la concluzia că pot scrie o carte de bucate autentică, numai dacă eu însumi preparam acele mîncăruri, să fiu în stare să dau sfaturi autentice și să atrag atenția asupra capcanelor ce pot apărea în cursul gătitului. În timp ce striveam a cincea cutie de bere, am hotărît să mă angajez la un restaurant ca să învăț toate trucurile și „măgăriile” care se pot face într-o bucătărie. Gustînd a șasea bere,

foarte mulțumit de strategia mea, fremătam să mă apuc de lucru, așa că m-am culcat imediat! Am visat că naufragiasem într-o mare de bere, că înotam către un port îndepărtat și vedeam o pînză în zare, însă de fiecare dată cînd scufundam capul, luam și o dușcă din berea Ursus care făcea valuri sub mine. Mă îmbătam tot mai tare și înotam din ce în ce mai greu (și mai fericit!). La un moment dat, m-a găsit o sirenă. Foarte frumoasă! S-a oferit să mă tragă la mal, cu condiția să nu mai beau, altfel deveneam și mai greu, și nu mă mai putea tracta. În timp ce meditam – în vis – dacă merita să accept oferta, m-am trezit brusc!

Instituția de scufundat onoare „Ce mai e nou, domnule Wágner?”¹ este unul dintre restaurantele bine cotate din oraș. Nu este un local de lux, cu fețe de masă din damasc și candelabre de cristal, însă are mîncăruri bune, care îți aduc aminte de gusturile de acasă, la prețuri rezonabile, chiar și pentru un gazetar pîrlit. Am trecut pragul foarte sigur pe mine. L-am căutat pe patron. Jani, șeful de sală, mi-a aruncat o privire suspicioasă. „Probleme? Nu dă cu împrumut la nimeni!”. „Nici vorbă! Am o ofertă pentru el. O ofertă pe care nu o poate refuza!”, am spus cu hotărîre. Despre asta discutasem cu Kartell Béni, care m-a asigurat că, dacă va fi cazul, „va înlesni” angajarea mea. După negocieri scurte, am putut intra la Ottó. Nu era proprietarul, ci managerul, cu competențe destul de largi. Firma era proprietatea unor acționari, care nu aveau timp să se ocupe cu administrarea restaurantului. Se mulțumeau să îl cheme pe Gácsér o dată sau de două ori pe an, să le arate bilanțul. Dacă firma era pe profit, atunci îi prelungeau contractul și îl invitau la masă. Dacă soldul era zero, adică nu pe profit, dar fără pierderi, atunci se încruntau și stabileau un termen pentru redresare (fără invitație la masă). Ce se întîmpla dacă restaurantul ieșea în pierdere – Gácsér avea doar bănuiele sumbre, fiindcă, din fericire, acest lucru nu se întîmplase încă.

Cînd am intrat în biroul lui, Gácsér tocmai se uita peste niște hîrtii și ronțăia un covrig. În alte cazuri, aș fi așteptat pînă cînd termina sau măcar se uita la mine. Am început însă

¹ Trimitere la un personaj comic al scriitorului maghiar Rejtő Jenő, cunoscut pentru parodiile sale, și în același timp la o piesă muzicală a formației maghiare „Fonográf”, inspirată de personajul respectiv.

fără preambului: „Domnule Gácsér, am venit să lucrez!”. „Nu angajăm pe nimeni!”, a răspuns pe un ton respingător, fără să ridice privirea din hîrtii, ronțăind imperturbabil covrigul. „Nu m-ați înțeles bine, domnule Gácsér. Eu nu vreau să mă angajați. Eu vreau să lucrez!”. „Nu angajez pe nimeni la negru. Chiar ieri au fost aici cei de la Protecția Muncii. Asta mi-ar mai lipsi, o amendă barosană! La revedere!”, m-a concediat Gácsér „Tot nu m-ați înțeles, maestre! Eu nu vreau să mă angajați! Nici la negru, nici la alb! Nu cer nici salariu, nici bacșiș! Nici concediu plătit, nici bonuri de masă! Eu vreau doar să lucrez, ca să vă ajut!”, am plusat. În acel moment, Gácsér a pus jos covrigul, și a ridicat ochii spre mine. „Ce dracu te-a apucat? Vrei să muncești gratis? Ești tîmpit?”, m-a luat în coarne Gácsér. „De ce, e bai?”, am întreat eu degajat, zîmbind ca Brad Pitt la Angelina Jolie în „Mr. și Mrs. Smith”. Dintr-odată, Gácsér s-a înroșit și s-a înfoiat ca un curcan. S-a repezit la ușă, a închis-o, a băgat cheia în buzunar și s-a întors către mine amenințător. „Ascultă la mine, băiete! De aici nu ieși pînă nu-mi spui cine te-a trimis, pentru cine spionezi, în cafeaua cui vrei să pui otravă! Vorbește, cît sînt calm și nu-mi ies din papuci!”.

Sincer să fiu, la așa ceva nu mă așteptam și, pentru un clipă, m-am panicat, dar am încercat să-mi păstrez cumpătul. „Astfel de ieșiri nervoase nu fac bine la coronare, nici la tensiunea arterială! În ceea ce mă privește, nu m-a trimis nimeni, nu lucrez pentru nimeni – în afară de dumneavoastră, dacă îmi permiteți! Înțeleg că ofertă mea generoasă v-a surprins și v-a făcut să fiți suspicios. Nu-i de mirare, în ziua de azi auzim așa de multe lucruri, nu-i așa? Pot să vă dau explicații, dar pentru asta nu e nevoie să mă amenințați! Am venit să vă fac o ofertă prietenească!”. „Ajunge cu abureala! Treci la subiect!”. „Domnule Gácsér, eu nu știu unde ați învățat dumneavoastră să socializați, dar noi, la Salonta, sîntem mult mai răbdători și politicoși unii cu alții! Deocamdată, nu există raport de subordonare între mine și dumneavoastră! Sîntem egali, și această egalitate ar trebui să stabilească și tonul discuției. Dacă acest lucru vi se pare prea dificil, eu pot să renunț la oferta mea!”. Pe fața lui Gácsér s-a putut observa o metamorfoză. Aparent s-a liniștit. Cu mișcări lente, calculate, s-a așezat din nou pe scaun, cu

fruntea încrețită de gânduri. Încet, a întors privirea către mine. S-a uitat în ochii mei și m-a întrebat: „Cu mine au probleme? M-a luat la ochi DNA-ul? Știu că ești băiat bun, se vede pe tine! Eu nu sînt dușmanul tău! Întotdeauna te-am servit ca lumea! Te ajut, dacă și tu mă ajuți! Spune clar, de ce ești aici?”. Am continuat discuția pe un ton mult mai amical: „Nea Ottó, nu vă speriați! Am venit pentru că sînt bucătar amator. Asta e pasiunea mea și aș vrea să aflu mai mult despre această meserie, despre mîncăruri, băuturi, dar în primul rînd despre acei oameni minunați care pun masa călătorilor obosiți și înfomețați. Vedeți ce poetic sînt? Acest lucru ar aduce beneficii amîndurora. Eu învăț, iar dumneavoastră aveți un ucenic voluntar! Ce poate fi rău în asta?”, l-am luat mîeros. „Și de ce tocmai aici vrei să afli despre minunata noastră meserie? Du-te în altă parte! Oradea e plină de cîrciumi!”. „Un prieten bun, Kartell Béni mi-a recomandat să vin aici. A spus că e cel mai bun restaurant din oraș”, l-am mai periat eu. Gácsér s-a uitat la mine un pic mai blînd, după ce am pronunțat numele lui Kartell. „E vorba despre Kartell de la editura de pe strada Ciorogariu?”, s-a asigurat omul meu. „Exact!”. Gácsér și-a scos telefonul cu repeziciune și l-a sunat pe Béni în fața mea. „Salut, Béni!... Da, tocmai este la mine... discutăm... nici vorbă, nu-i nicio problemă! Rezolvăm! Numai știi, ca să aibă și o formă juridică așa, cît de cît, nu de alta, dar să nu se lege de mine ITM-ul, am putea face un contract cum că băiatul e ucenic la noi. Și ar plăti ceva taxă pentru asta. Nu mult, simbolic, de ochii lumii! Bine, discut cu el. Ok, Béni! Toate cele bune!”. Așa că Gácsér m-a ușurat de niște bani, dar pînă la urmă am băut un Unicum, ca aldămaș. A doua zi, m-am angajat.

Interviu cu nea Gabi

„Ești vreun pilos sau...?”, m-a luat la rost Bözsike, ajutorul de bucătar. Am putea-o numi și „fata de la bucătărie”, dacă această denumire – avînd în vedere vîrsta și greutatea ei – nu ar fi insultătoare pentru fete! Pe Bözsike o porecleau „agentul sindical”, pe de o parte, pentru limba ei ascuțită, și pentru că știa toate bîrfele din restaurant și din jurul lui, pe de altă parte. Nu